

Оја Кринуловић

Универзитетска библиотека
„Светозар Марковић”, Београд
okrinulovic@unilib.rs

<https://doi.org/10.18485/melissa.2019.18.1.ch6>

025.3:929 Илић-Агапова М.

Марија Булатовић

Универзитетска библиотека
„Светозар Марковић”, Београд
bulatovic@unilib.rs

МАРИЈА ИЛИЋ АГАПОВА БИБЛИОТЕКАРКА И БОРАЦ ЗА ЖЕНСКА ПРАВА

Сажетак: Марија Илић Агапова је била врло свестрана жена. Поред залагања за женска права и рада у библиотекарској струци она се бавила адвокатуром, писањем, превођењем, лекторисањем, држањем вечерњих курсева итд. Није јој требало много времена да од 1929. године када почиње да се бави библиотекарством постане прва управница Библиотеке града Београда 1932. године. Рушећи стереотипе није се на томе зауставила, него постаје и руководилац Музеја града Београда 1941. године. Од 2001. године Библиотека града Београда додељује награду за најбољег београдског библиотекарa под називом Марија Илић Агапова.

Кључне речи: Марија Илић Агапова, Библиотека града Београда, библиотекарство, феминизам, награда.

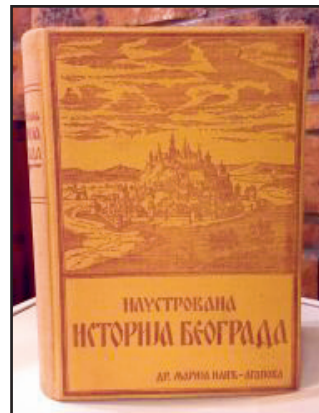
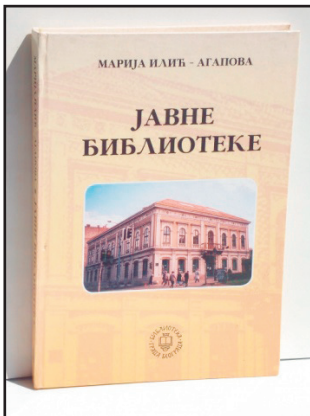
Влада убеђење да библиотекарство спада у „женска“ занимања, а са око 85% процената запослених жена оне и даље тешко долазе до водећих позиција. Једна од њих је Марија

Илић Агапова, којој није требало много времена да од 1929. године када почиње да се бави библиотекарством постане прва управница Библиотеке града Београда 1932. године.

Марија Илић Агапова је рођена 1895. године у селу Паћену у близини Книна, као последње од тринаесторо деце. Била је једна од првих школованих српкиња овог краја. Основну школу је завршила у свом родном селу, а школовање наставља у руском Институту за девојке на Цетињу. Матурирала је у Сплиту 1918. године у Државној реалци и исте године је уписала Правни факултет у Загребу где је дипломирала и докторирала 1923. године. Имала је средњеевропски докторат, као и Иво Андрић и други интелектуалци тог времена. Такође је на Филозофском факултету у Београду студирала 1931. године, али га није завршила због обавеза у Библиотеци и Музеју.

Од 1923-1926. Марија Илић Агапова је била адвокатски припрвник, а адвокатуром почиње да се бави 1926. године после положеног адвокатског испита. Већ 1929. године почиње да се бави библиотекарством као библиотекар, да би од 1930. године радила као стални референт за Библиотеку при Културном одсеку. Исте године је основано Друштво југословенских библиотекара, а Марија Илић Агапова постаје члан Београдске секције. На руководећу позицију долази 1932. године као управница Библиотеке града Београда. Одељење библиотеке и Музеја Културног одсека је 1940. године подигнуто на степен Одсека Општине и Марија Илић Агапова је постављена за његовог шефа. На следећу руководећу функцију долази врло брзо - 1941. године у Музеју града Београда, када се он издвојио као самостална установа. Као управница библиотеке радила је до 1945. године, када је добила отказ јер је радила и током окупације. Тада почиње да се бави преводилачким радом, а у пензију одлази 1947. године као службеник Библиотеке.

Будући да је била врло свестрана бележи успехе чиме год да се бавила. Залагала се за ваншколско просвећивање и подизала свест о навици читања код деце и младих. Деци је цитирала Шарла Огистена Сент Бева: „Немати осећај за књигу, значи немати осећај за врлине, славу, љупкост и доброту” и на тај начин их подстицала на читање. У својим замислима је била врло упорна, па је покренула иницијативу о оснивању дечјих библиотека у Србији. Залагала се и за усавршавање библиотекара. Била је иницијатор првог библиотекарског курса који је заснован на њеној књизи „Јавне библиотеке”, којом је поставила основе у библиотекарској литератури за рад у јавним библиотекама и дуго је била једини уџбеник библиотекари-ма. Ово није прва књига коју је издала. Од када је почела да ради у Библиотеци прикупља грађу о Београду, тако да 1933. године издаје књигу „Илустрована историја Београда”, у знак захвалности Београђанима, која излази као прво издање Дечје библиотеке.

Пошто је говорила седам светских језика (руски, француски, енглески, немачки, италијански, латински и чешки) бавила се и преводилачким радом, па је 1963. године добила својство „уметника“, а као члан Удружења преводилаца Србије награђена је плакетом Музеја града Београда 1965. године. Као хонорарни лектор за руски и италијански језик је радила од 1950. до 1952. године на Високој новинарско – дипломатској школи у Београду. Свој рад из пензије даље наставља држећи вечерње курсеве страних језика за одрасле и курсеве за архивисте Србије. Радила је до краја свог живота. Умрла је у Београду 1984. године.

Марија Илић Агапова је била борац за женска права и залагала се за равноправност међу половима. Када је у Београду одржала предавање о проблему жена Београђани и Београђанке су је заволели и омогућили јој да остане у граду који је толико волела. Себе је посматрала као великог поборника за женска права и временом је постала једна од највећих бораца за права нежнијег пола. О тим проблемима је чак и водила преписку са женским организацијама. Своје ставове је износила у првом феминистичком часопису органа Алијансе женског покрета (који се залагао за политичка права жена и једнакост међу половима) у Југославији.

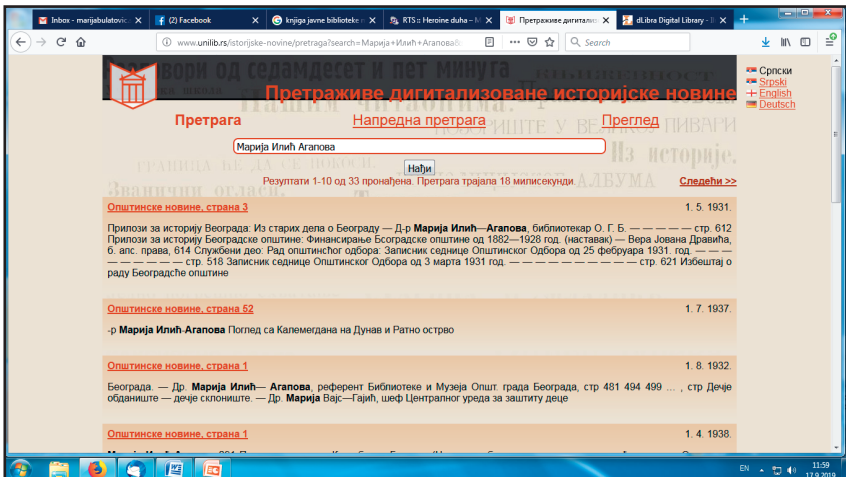
Истакнути рад Марије Илић Агапове забележен је кроз низ објављених радова (књига, превода и чланака).

Објављене књиге: Илустрована историја Београда (1933. Београд), Јавне библиотеке (1934. Београд) и Син Браниоца Београда (1940. Београд).

Избор објављених превода: са руског, У Домбасу (1946. Београд), Алпи (1946. Београд), Проналазачева тајна (1949. Београд); са италијанског, Римљанка (1956, Суботица), Роман о Ханибалу (1962, Суботица) и Једна љубав (1965, Београд - Суботица).

Избор објављених чланака: Жене у нашој држави (1927), О модерним библиотекарима (1929), Градски музеји и градски архиви (1929), Београдска општинска библиотека (1930), Београд који нестаје (1930), О граду Београду (1930), Тежње модерне жене (1930), Мајка феминизма (1930), Поводом освешћења Библиотеке и Музеја Општине града Београда (1931), Из старих дела о Београду (1931), Старе слике и планови Београда (1931), Првих пет година Библиотеке и Музеја града Београда (1935), Романсирана историја Београда (1937), Кроз старију и новију историју о Београду (1937), Знаменита Београђанка Надежда Петровић као национална радница (1938), Есеј о Београду и београдском човеку (1938), Библиотеке и музеји великих градова (1938), Јавне библиотеке и њихов значај (1939), Кратки историјат градских културних установа: Градске библиотеке и Градски музеји, Галерије слика и Историјске архиве (1940).

У Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“ у Београду се налази велики број њених чланака о Београду,

који се могу претражити у оквиру дигитализоване збирке историјских новина. Као сарадник Београдских општинских новина поред чланака о Београду пише и о проблемима жена.

Библиотека града Београда 2001. године почиње да додељује награду за најбољег београдског библиотекара, која носи име Марије Илић Агапове. Награда се додељује сваког 11. јануара на дан Библиотеке града Београда. Треба истаћи да су пропорцијално процентима жена запослених у области библиотекарства оне углавном и добитнице ове престижне награде.

Добитници награде за најбољег библиотекара су:

- за 2001. годину Светлана Јанчић
- за 2002. годину Олгица Момчиловић
- за 2003. годину Бранка Булатовић
- за 2004. годину Смиљка Кашић
- за 2005. годину Милорад Комарчић
- за 2006. годину Олга Красић Марјановић
- за 2007. годину Даница Филиповић

- за 2008. годину Јасмина Нинков и Љубица Ђоровић
- за 2009. годину Радмила Булатовић
- за 2010. годину Биљана Косановић
- за 2011. годину Дејан Вукићевић
- за 2012. годину Предраг Ђукић и Адам Софронијевић
- за 2013. годину Небојша Цвејић и Даниела Скоковић
- за 2014. годину Нада Мирков Богдановић и Биљана Миленковић Вуковић
- за 2015. годину Светлана Мирчов и Александар Вићентијевић
- за 2016. годину Вера Петровић
- за 2017. годину Татјана Станисављевић Брзуловић
- за 2018. годину Добрила Бегенишић

Да је знање, за које се цео живот борила, моћ потврђује и често цитиран део из њене књиге „Јавне библиотеке”:

Наше доба није потиснуло интерес према књизи. И интелектуалци, и радник, и жена и дете, сељак, варошанин, данас више него икад стреме знању. Сви свесно или инстинктивно осећају да је знање главно оруђе којим ће моћи да се победе савремене невоље и реше тешко разрешиви проблеми.

Литература и извори:

1. Академија библиотеке и Музеја Београдске општине. *Време* XVII, 5430 (1937): 7.
2. http://istorijskenovine.unilib.rs/view/index.html#panel:pp|issue:UB_00043_19370226|article:pageDiv7
3. Вранеш, Александра. „Леп прилог историји београдског библиотекарства”. *Зборник Матице српске за књижевност*

- и језик* књига 50, свеска 3 (2002): 635–637, <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=numerated&id=14974&m=2#page/4/mode/1up>
4. Дурковић-Јакшић, Љубомир. *Марија Илић Агапова*. Београд: Посебан отисак из годишњака града Београда, Књ. XXXI, 1984.
 5. Постављање директора судског одељења, Здравствене дирекције, Управе трошарине и Земунског одељења. *Политика* XXXVII(1940), бр. 11376, стр. 12.
 6. Воџиновић. Neda. *Nekoliko osnovnih podataka o Ženskom pokretu u Jugoslaviji između dva rata*. Autonomni ženski centar Beograd.
 7. <https://www.womenngo.org.rs/zenski-pokret/istorija-zenskog-pokreta/219-nekoliko-osnovnih-podataka-o-zenskom-pokretu-u-jugoslaviji-između-dva-rata>
 8. Heroine duha – Marija Ilić Agapova. RTS, 20. jun 2015,
 9. <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/16/kultura/1952468/heroine-duha--marija-ilic-agapova.html>
 10. Loš, Tatjana. „Znamenite Srпкиње – Marija Ilić Agapova – knjiga joj je bila i štit i oružje”. *Novosti* (24. mart 2015), http://www.novosti.rs/vesti/zivot_+.303.html:539936-Marija-Ilic-Agapova---knjiga-joj-je-bila-i-stit-i-oruzje
 11. Zaslužni Srби – Marija Ilić Agapova. *Zapadni Srби* (8. februar 2007), <https://www.zapadnirsbi.com/zasluzni-srbi/49-publicisti-zaduzbinari/617-marija-ilic-agapova>

Oja Krinulović

University Library “Svetozar Marković”, Belgrade
okrinulovic@unilib.rs

Marija Bulatović

University Library “Svetozar Marković”, Belgrade
bulatovic@unilib.rs

MARIJA ILIĆ AGAPOVA – LIBRARIAN AND WOMEN’S RIGHTS ACTIVIST

Summary: Marija Ilić Agapova was a very versatile woman. In addition to advocating for women’s rights and working in the library profession, she worked as a lawyer, writer, translator, proofreader, she held evening classes, etc. It did not take long for her to become the first director of the Belgrade City Library in 1929, when she engage in librarianship. Breaking down stereotypes, she did not stop there, but became the head of the Belgrade City Museum in 1941. Since 2001 the Belgrade City Library has been awarding the best Belgrade librarian named Marija Ilić Agapova.

Keywords: Marija Ilić Agapova, Belgrade City Library, librarianship, feminism, award.